

Unga och valet 2022

eftervalsanalys

UB ungdoms barometern

Ungdomsbarometern är Sveriges ledande analysföretag inom områden som påverkas av vad unga tycker, tänker och gör!

Ungdomsbarometern (UB) har sedan 1991 arbetat med att kartlägga attityder och beteendemönster bland svenska ungdomar. Våra uppdragsgivare återfinns inom ett brett spektrum av branscher, och innefattar allt från statliga myndigheter och verk till konsumentvaruföretag, mediehus, högskolor och stora arbetsgivare.

Varje år genomför Ungdomsbarometern Sveriges bredaste ungdomsstudie där vi låter tusentals unga i åldern 15-24 år från hela landet berätta om alltifrån intressen och medievanor till tankar om framtiden. Resultatet analyseras och sammanställs i en rapport som passande nog heter just "Ungdomsbarometern". Rapporten har varje år en rad underkategorier som vi förenklat kallar för rapportområden. Du hittar en översikt av de olika rapportområdena nedan:

- Generation, livsstil & samhälle
- Gymnasium
- Högskola & universitet
- Arbetsliv & fack
- Mat & måltider
- Konsumtion & ekonomi
- Engagemang & kommunikation

Vad vi kan hjälpa dig med:

- Kvantitativa studier
- Kvalitativa studier
- Föreläsningar & workshops
- Rådgivning & konsultation

Förstagångsväljarna förvånade många

Valet då de unga stack ut

Sällan har så många blivit så förvånade över hur förstagångsväljarna röstade. Både att miljöfrågan tappat i relevans, såväl som att unga generellt står till höger, förefaller ha kommit som en överraskning för många politiska kommentatorer och experter.

Men finns det egentligen skäl att vara så förvånad? Svaret på den frågan är å ena sidan nej – att unga står till höger har både vår egen, SCB:s och många andras data pekat på under lång tid. Men svaret kan också vara ja, inte minst utifrån den höga andelen SD-röster som delvis förvånade även oss.

Eftersom så många trots allt blev överraskade har den efterföljande debatten i alltför hög grad kommit att fokusera på ”varför hade så många fel?” eller ”vad är det som har hänt?” istället för den mer relevanta frågan: ”varför röstar unga som de gör?”. Och det är en fråga som ställs bäst fritt från förvåning och förutfattade meningar.

Med den här rapporten vill vi göra två saker: dels presentera valresultatet utifrån den bästa tillgängliga datan, som just nu är SVT:s Vallokalsundersökning brutet på förstagångsväljare. Dels resonera kring några bakomliggande förklaringar kring varför det ser ut som det gör.

I rapporten har vi således tittat på de mest framstående punkterna kring hur unga förstagångsväljare har röstat, och framförallt, vad det kan bero på. Rapporten består utöver Valu av data från SCB och våra egna tidigare kvantitativa

undersökningar. Till detta kommer en helt ny kvalitativ del i form av djupintervjuer och fältstudier.

Trevlig läsning!

Kontakt:

Ulrik Hoffman, vd Ungdomsbarometern
ulrik@ungdomsbarometern.se

Analytiker: Henrik Jodén och Emma Ljungstedt

Fakta om undersökningen:

Kvalitativ del:

Målgrupp: 15-24 år

Fältperiod: September 2022

Antal genomförda intervjuer: 5 djupintervjuer samt 8 intervjuer på fältstudienivå

Kvantitativ del:

Målgrupp: 15-24 år

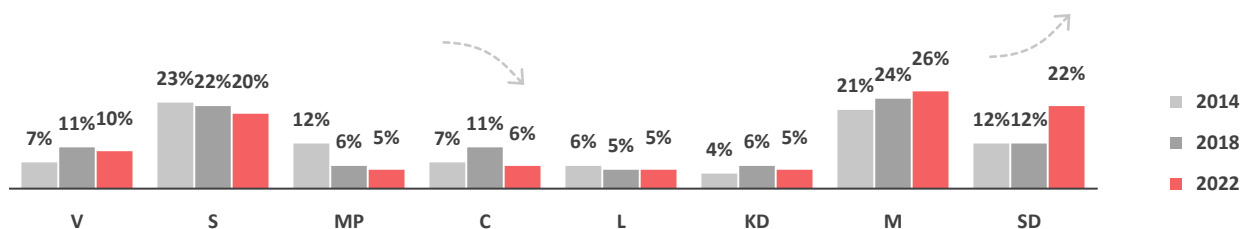
Fältperiod: Senast maj 2022, dessförinnan november aktuellt jämförelseår

Antal genomförda intervjuer: Ca 2000 i maj 2022

Högervinden som blev till storm

Valseger för högerblocket hos unga

När vi betraktar resultatet i stort råder det ingen tvekan om att det är högerpartierna som har vunnit en stor del av ungas röster. Ur siffrorna från SVT Valu läser vi ut att i likhet med förra valet fortsätter Moderaterna ligga i topp, men framförallt är det Sverigedemokraternas kurva som pekar kraftigt uppåt. Inom vänsterblocket däremot tappar samtliga partier röster, vilket kan verka förvånande för vissa eftersom det har funnits en förväntan medialt på att unga ska stå mer åt vänster. En annan sak att notera är att Centerpartiet är den största förloraren sedan valet 2018, då de tappat nästan hälften av sina unga väljare.

Partisynpati vs. Valresultat

SCBs mätningar av partisynpati i maj visade ett förhållandevis lågt stöd för SD hos unga, vilket även ligger i linje med tidigare valresultat. Hur hänger det ihop med de höga siffrorna som SVT Valu visar? För det första är det viktigt att poängtera att partisynpati inte är samma sak som en röst på samma parti. Att SD hade en låg partisynpati i våras och en hög röstandel under hösten, betyder *inte nödvändigtvis* att något drastiskt har hänt under de senaste månaderna i stödet för SD. Däremot är det inte osannolikt att så ändå har varit fallet, i synnerhet eftersom valrörelsen i hög grad kom att handla om frågor som SD är starka inom.

Föga förvånande att högern vinner mark

Tidigare krusningar på den politiska åsiktsytan hos unga har länge skvallrat om en pågående förflyttning mot höger, medan vänstern tappar fäste. Att högerpartier fortsätter att vinna mark bland unga är alltså inget som överraskar.

Styrkan i SD:s resultat förvånar

Den mest utstickande förändringen i det här valet är sannolikt Sverigedemokraternas ökade stöd, i jämförelse med tidigare valår och partisynpatiundersökningar. Även Vänsterpartiets förhållandevis låga siffra förvånar kanske vissa, medan MP:s resultat har legat i korten länge.

Varför röstar unga som de gör?

Förflyttningen av unga mot höger har en rad förklaringsfaktorer och är mångbottnad. I denna rapport presenterar vi fem påverkande faktorer som vi menar är några av de viktigaste både för denna trend och för resultatet i stort:

- Förändringsbehov / besvikelse på politiker
- Relation till miljöfrågan
- Familjen på frammarsch
- Ett växande ekonomiintresse
- Valet som blev viralt

En röst för förändring

Framtidspessimism hos unga

Det finns en utbredd negativ bild om i vilken riktning samhället är på väg bland unga. Detta är något som har ökat under de senaste par åren, där det i synnerhet är unga män som menar att utvecklingen går åt fel håll. För unga som ser pessimistiskt på framtiden är det särskilt kriminalitet och otrygghet som har gjort extra avtryck. Därmed har högerns satsningar på frågor som rör lag och ordning till viss del visat sig fruktbara för att attrahera de unga väljarna.

Önskan om att prova något nytt

Dagens förstaårsväljare har vuxit upp med en rödgrön regering som suttit i två mandatperioder, och minns följaktligen ganska lite från tiden innan. Flera av de unga vi pratat med beskriver hur de upplever den förra regeringen som splittrade, otydliga och veliga. (Den tidigare) Oppositionen beskrivs som rakare och tydligare i termer av att samla sina likheter i förenande frågor. Den övervägande faktorn som motiverar de unga vi har pratat med är ett behov av förändring, och i många fall ses det som synonymt med ett regeringsbyte.

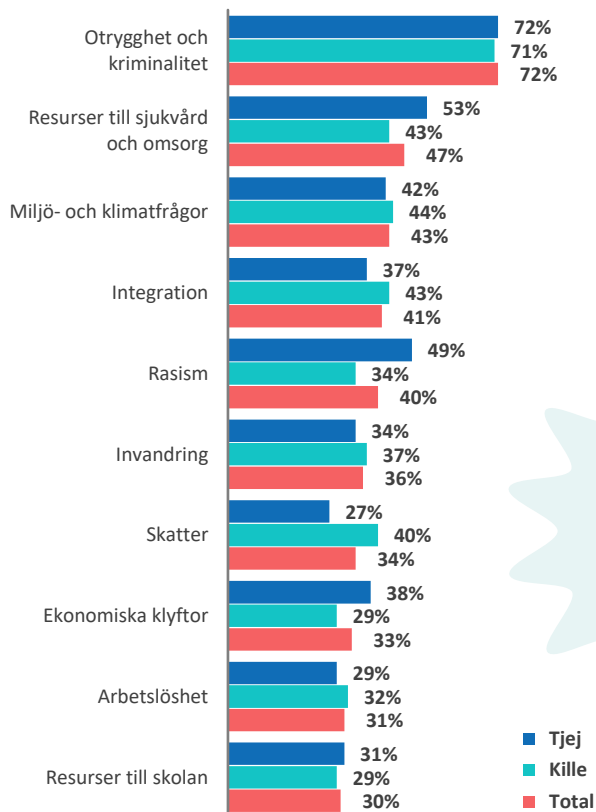
SD som ett etablerat parti

SD har kontinuerligt funnits med på den politiska kartan som ett etablerat parti i riksdagen för dagens förstagångsväljare, vilket märks på hur de beskriver partiets roll och politik. De äldre unga vi pratar med har fortfarande starka åsikter – antingen gillar man SD eller inte, punkt. De yngsta vi pratar med beskriver en mindre svartvit bild av partiet, där man kan vara villig att hålla med om vissa saker och andra inte. Även bland de yngre som är mer skeptiska är det aldrig tal om ett politiskt landskap utan SD. Detta sänker potentiellt tröskeln för unga väljare att närma sig deras politik, än för en äldre generation som minns en tid innan SD.

54%

Killar har generellt en mer negativ bild av samhällsutvecklingen. 54% svarar att samhällsutvecklingen är på väg i fel riktning. Motsvarande siffra för tjejer är 40%.

Vilka områden bidrar till den upplevda negativa samhällsutvecklingen?

Fråga: Du har angett att du är negativ till samhällsutvecklingen, rör det utvecklingen inom något av följande områden: (endast 10 av totalt 19 alternativ redovisas). **Filter:** Uppgett att man är negativ till samhällsutvecklingen **Nedbrytning:** Kön

”Jag tycker det känns som ett stort skämt, men samtidigt jätteallvarligt. Man pratar om viktiga saker men inte på ett sätt som gör att jag känner att jag kan lita på dem. Man kan inte ta en valdebatt seriöst. Känns som de bara står och kastar skit på varandra och ingen gör något, särskilt inte vänsterblocket som har suttit på makten.”

Kille, 23 år

Miljön viktig - men inte allt!

Men, unga är väl fortfarande miljöintresserade? Ja... och nej

Miljöpartiet ligger lågt i popularitet, trots att unga bryr sig om miljön – hur hänger det ihop? I våra mätningar ser vi fortsatt en utbredd medvetenhet kring klimatfrågor, och generationen i stort är uppvuxen med en känsla att detta är ett sluttande plan där utvecklingen går åt fel håll. Dock känns ansvar och påverkan ibland långt bort, och inför valet vägde andra frågor som känns viktigare här och nu tyngre. Följaktligen är svaret på varför MP minskar i stöd alltså inte så enkelt att man slutat bry sig om miljön, för det gör många fortfarande.

”Det kommer bara gå utför, vad ska man göra. Många säger att det är individen som ska göra nåt, men jag tror inte att spelar någon roll. Det är bara stora företagen som kan avgöra, mycket av det vi gör är förgäves.”

Kille, 24 år, om miljöfrågan

Miljö som trendfråga har ändrats

På det stora hela är miljö- och klimatfrågan fortfarande viktig i ungas ögon, men som trendfaktor har den avtagit under de senaste åren. Andelen veganer har minskat, färre väljer ekologiskt samtidigt som intresset för bilar har ökat markant. Detta gör till exempel att bränslepriser blivit en valfråga även för unga, men än viktigare är kanske att miljöengagemang är mer mångbottnat än tidigare. Ett exempel på detta är kärnkraftsfrågan som kommit att engagera inte minst unga killar.

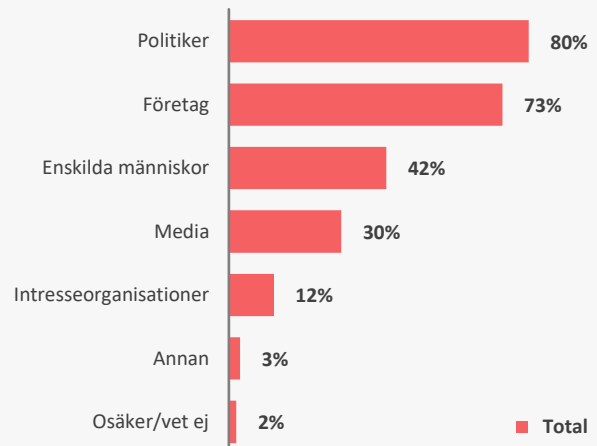
”Jag har en inställning att det spelar ingen roll vad man gör.”

Kille, 24 år, om vad medborgare kan göra för miljön

Ansvaret upplevs ligga bortom individen

När vi lyfter miljöfrågan i en politisk kontext svarar flera i våra samtal att en stor del av ansvaret vilar på större företag eller politiker som de anser har mer makt att påverka. De är medvetna om miljö- och klimatförändringar och att det behöver ske en förändring, men unga lägger idag mindre fokus på individens ansvar att leva hållbart än vad de gjorde för ett par år sen. Att tänka på konsumtion och återvinning är fortfarande delar i hur de förhåller sig till klimatfrågor - men det finns en underton av hopplöshet. Det framkommer en viss skepticism kring att det de gör har någon större påverkan, och att utvecklingen ligger helt bortom deras kontroll.

Fråga: Vilka bär det största ansvaret för att göra Sverige mer miljö- och klimatomständigt hållbart?

Familjen på frammarsch

Det lilla och lokala blir viktigare

Över tid ser vi en viss förflyttning bland unga från ett globalt till ett mer lokalt mindset. Dels ser vi ett minskat reseintresse, samtidigt som vissa känner en starkare patriotism då fler unga exempelvis tycker det är viktigare med Sveriges försvar och att göra värnplikt. Generation Z är överlag en mer trygghetsökande grupp som hellre väljer det säkra före det osäkra. Istället för att blicka utåt riktar man sig mer inåt, mot sitt närliggande geografiska område och sina nära sociala band som familjen. Dessa värderingar ligger till viss del i linje med de mer konservativa trender vi ser bland unga politiskt,

även om långt ifrån alla unga själva skulle kalla det för konservatism.

Hemmet och tryggheten tar större plats

Trygghetsökandet som karakteriserar Gen Z syns också på var de väljer att spendera mest tid. Hemmet har kommit att bli en allt viktigare plats för unga och de uppger i större grad att det är där de spenderar majoriteten av sin tid. Viktigt att poängtera är att detta är en trend vi sett över längre tid, och inte enbart en pandemieffekt.

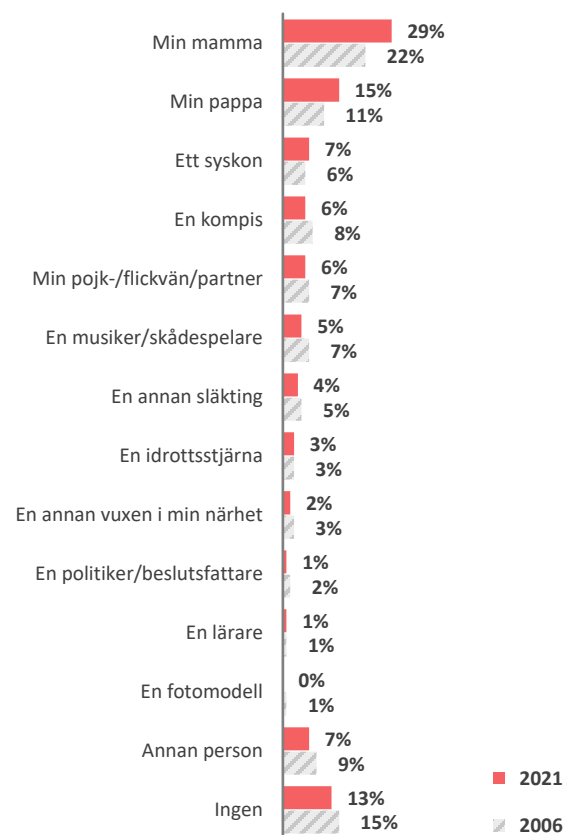
Unga spenderar mer tid med familjen

Den gamla stereotypen av tonåringen som tycker att föräldrarna är pinsamma och flyr hemmet vid första bästa tillfälle stämmer inte längre in på hur unga relaterar till sina närmaste. Familjen har blivit allt viktigare för unga och de spenderar mer tid med familjen precis som de spenderar mer tid hemma. Flera av de unga vi har pratat med inför valet uppger att familjen är personerna som de har pratat mest om valet med. De berättar om diskussioner med familjen vid middagsbordet och tillsammans i TV-soffan som ett av deras viktigaste forum för att testa och forma sina politiska åsikter.

Föräldrarna blir en större influens?

Dagens ungdomar ser i allt högre utsträckning upp till sina föräldrar. Kombinationen av familjens frammarsch bland unga och ökade konservativa värderingar i samhället i stort öppnar upp frågan för föräldrarnas ökande påverkan. Genom att unga spenderar mer tid hemma tillsammans med sina föräldrar är det möjligt att de influeras och närmar sig mer konservativa frågor och värderingar, ibland förknippade med äldre. Även om de unga vi har pratat med uppger att deras föräldrar tillhör de som de har pratat med mest om valet är det svårt att säga hur stor påverkan det har haft.

Fråga: Vilken person beundrar du mest?

Fråga: Vilken person beundrar du mest? **Nedbrytning:** Tidsjämförelse

"Har pratat lite om valet med kompisar men allra mest pratar jag politik med familjen. Med familjen blir det nästan alltid så att vi sitter och debatterar med varandra vid middagsbordet och när vi sitter i vardagsrummet och tittar på TV."

Tjej, 23 år

It's the economy, *stupid*

Ekonomisk oro en avgörande faktor

Generation Z är en generation som har vuxit upp under kris. Pandemin, krig i omvärlden, underliggande oro över klimatet och nu även en lågkonjunktur som väntar runt hörnet. Det har funnits en oro bland unga för både nuvarande och framtida ekonomi sedan flera år tillbaka, men den har blivit extra påtaglig under det rådande världsekonomiska läget.

Stort privatekonomiskt intresse

Samtidigt som många unga är oroliga över ekonomin ser vi också ett allmänt ökat privatekonomiskt intresse. Andelen som går ekonomiprogrammet på gymnasiet har också fördubblats under de senaste åren, till nästan en av fem elever. Mängden unga som aktivt sparar eller investerar i aktier har också ökat och trenden är extra stark bland killar.

59%

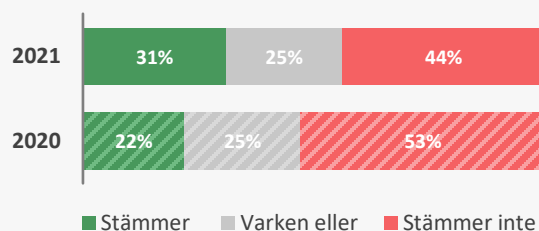
Tre av fem unga anger att de har ett ganska eller mycket stort intresse för privatekonomi

Ett pengaintresse = ett högerintresse

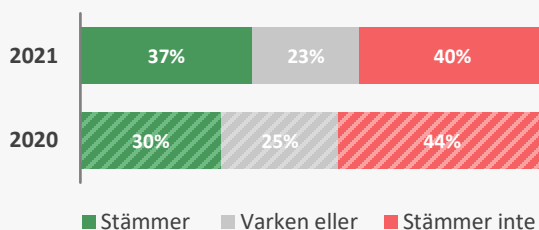
Ekonomiintresserade unga står längre till höger politiskt. Med ett ökande intresse för sparande och kapital är det också möjligt att intresset för att få behålla så mycket av sin inkomst själv som möjligt blivit viktigare. I alla fall har även ganska tekniska frågor som skatten på ISK engagerat stora grupper av unga i detta val. Till det kommer också ett allmänt ökat kostnadsläge och mer materialistiska värderingar bland unga generellt.

Påstående: Jag oroar mig för min ekonomi idag:

Påstående: Jag oroar mig för min ekonomi i framtiden:

Fråga: Hur väl stämmer följande påståenden in på dig? **Nedbrytning:** Tidsjämförelse

Det virala valet

Clickbait-politik?

De unga som vi har pratat med uppger återkommande att deras primära informationskälla inför valet har varit sociala medier, även om de också tagit del av annat. TikTok och Instagram är en del av ungas vardag, så det faller sig naturligt att sociala medier ofta är den första källan av information som de exponeras för. Denna räckvidd är relevant både när det kommer till att aktivt leta efter information, t.ex. från partierna själva, men även passivt då man får den serverad scrollande i sitt flöde. Clickbaits och algoritmer kommer också väl överens med mer aggressiva, kontroversiella budskap, som till viss del har präglat valrörelsen.

”Jag tyckte att partiledarnas TikTok och några TikToks från podcasts som sammanfattar saker har varit bra. Om partiledarna poppar upp och säger något då måste jag ju kolla på det. Men det är mest andra kanaler som jag litar på mer.”

Tjej, 15 år

Trenda på sociala media inte allt

Det är dock viktigt att poängtera att ungdomar inte endast röstat utifrån vilka partier de har sett mycket av på sociala medier. Att påstå att exempelvis SD:s framgångar bland unga endast beror på att de varit duktiga på TikTok är en väl enkel slutsats. Den fångar inte in helheten av hur unga hämtar och värderar information, och genom det bildar sig en uppfattning kring olika

”Jag litar mest på SVT och statliga tidningar, mer än sociala medier. Även om tidningar har politiska åsikter, känns det som dom bidrar med en mer opartisk bild.”

Kille, 19 år

politiska frågor. Många av de unga vi har pratat med visar ett tydligt källkritiskt öga till den information som de har exponeras för på sociala medier.

Högst förtroende verkar istället viss traditionell media ha, även om det är långtifrån där unga spenderar mest tid. I det sammanhanget ska också de många valkompasserna nämnas, eftersom många unga tycker att de gör valprocessen i alla fall lite enklare.

Partiengagemang spelar en stor roll

Hur partierna går till väga för att engagera unga spelar även roll, trots att det övergripande engagemang inom ungdomsförbund minskar. I våra intervjuer nämns ungdomsförbund som MUF upprepade gånger – både som informationskällor men också potentiella sammanhang att engagera sig inom. Representation är en annan återkommande punkt när det kommer till engagemang. En ung kille tillika SD-sympatisör som vi pratar med beskriver att han ser en stor representation av just yngre killar i partiet, jämförelsevis med andra partier, och känner därav en större tillhörighet.

Avslutande diskussion

Skillnader mellan tjejer och killar gör analysen än mer komplex

Trots en övervägande högertrend bland både killar och tjejer noterar vi från egna undersökningar stora politiska skillnader mellan könen bland unga. Killar är generellt den grupp som värderar frågorna som högerblocket valt att lyfta i större grad. Tjejer uppger i högre utsträckning att man bör lägga mer fokus på miljö- och klimatfrågor, öka resurser till sjukvård och även arbeta med jämställdhetsfrågor samt motverka rasism. Killar anser att det är viktigare att minska arbetslösheten, öka resurser till brottsbekämpning, sänka skatter och minska invandringen. En fråga man kan ställa är om styrkan av de högervindar vi ser beror på en förflyttning av ungdomar överlag eller om det framförallt beror på att killarna har flyttas allt längre högerut. Detta kommer vi sannolikt att återkomma till.

Avslutning

Om vi med breda penseldrag ska förklara varför unga har röstat som de har gjort, kan vi konstatera att unga drivits både av aktuella problem här och nu och av värderingar som har förändras över längre tid. Framtidsfrågorna hamnade lite i skymundan bland förstagångsväljarna denna gång.

För att koppla det till valresultatet blir det tydligt att klimatfrågan har tappat kraft och övertagits av den ökade otryggheten och brottsligheten i samhället. Trygghetsfrågans popularitet bland unga går även att koppla till de förändrade värderingar som särskiljer Generation Z från Millennials. Här är det således extra viktigt att hålla tungan rätt i mun när man pratar unga väljare. Studerar vi valresultatet i gruppen upp till 30 år ser det i vissa avseenden ganska annorlunda ut. Kanske var det i högre grad den gruppen som många utgick ifrån inför valet och som nu lämnat dem så förvånade?

Ett sista medskick är att inte springa för långt i sina slutsatser åt andra hållet och tänka att *alla* unga röstar på SD och att *ingen* bryr sig om klimatet. Då kan det nämligen bli fel nästa gång också.

Ungdomsbarometern har arbetat med att kartlägga attityder och beteendemönster bland svenska ungdomar sedan 1991. Det gör oss till Sveriges ledande analysföretag inom områden som påverkas av vad unga tycker, tänker och gör.